

Esa Jokinen
Kylävainionkuja 6 B 27
02770 ESPOO
044 293 7227

VASTAUS

1/7

2.1.2008

Asiano:
R 07/3400

HELSINGIN HOVIOIKEUS
Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI

VASTAUS ASIAAN NRO R 07/3400

Pelastakaa Lapset ry on hakenut Helsingin hovioikeudelta muutosta Helsingin kärjäoikeuden 6/6 os:n 19.11.2007 antamaan päätökseen nro 11071. Hakija vaatii palveluntarjoajaa estämään sivustolla <http://lapsiporno.info/pelastakaa-pedofiilit/> olevan tiedon saannin. Hakija on katsonut minun olevan lain tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta mukainen palveluntarjoaja ja vedonnut lain 16 §:ään.

Kiistan muutosvaatimuksen. Vaikka kärjäoikeuden päällimmäiseksi nousseet päätöspäätökset siitä, ettei rikosilmoitusta ole tehty, ovatkin saattaneet olla puutteelliset, on hylkäävä päätös silti ollut oikea.

PERUSTELUT

Kuten jo kärjäoikeudellekin perustelin, en katso olevani kyseisessä pykälässä tarkoitettu tietoja tallentava palveluntarjoaja. Vastaan ainoastaan verkkotunnuksen lapsiporno.info nimipalveluista, eli palvelimeni välittää ainoastaan tietoa siitä, missä IP-osoitteessa lapsiporno.info ja kaikkien sen alla olevat sivustot sijaitsevat.

Koska poistettavaksi vaadittu materiaali ei ole hallussani, en pysty sitä poistamaan. Katson, ettei minua voida velvoittaa poistamaan materiaalia, jonka poistamiseen minulla ei ole edellytyksiä: en pysty millään vaikuttamaan palvelimella 83.145.201.47 olevaan sisältöön.

Edelleen katson myös, ettei minua voida velvoittaa poistamaan kokonaista verkkotunnusta nimipalvelustani, sillä sen alla on paljon muutakin materiaalia kuin hakemuksessa mainittu sivusto.

Sen sijaan, mikäli sivuston katsottaisiin rikkovan lakia, voitaisiin vaatimus sisällön poistamisesta tai muokkaamisesta osoittaa suoraan sisällöntuottajalle. Sisällöntuottaja on tunnistettavissa, eikä ole syytä epäillä, että hän ei kunnioittaisi tuomioistuimen antamaa määräystä.

2.1.2008

Asiano:
R 07/3400

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

A) Internetin nimipalvelimet ja tietoyhteiskunnan palvelun tarjoamisesta annetun lain 15 ja 16 §:n tarkoittama (tallennus)palveluntarjoaja

Internetissä sijaitsevat palvelimet on tunnistamisen mahdollistamiseksi erotettu toisistaan ns. IP-osoitteilla, jotka ovat pistenotaatiolla erotettuja nelinumeroisia numerosarjoja, kuten 100.205.10.100. Koska ihmisen on vaikea muistaa tämän kaltaisia numerosarjoja, on Internetiä varten kehitetty nimipalvelinjärjestelmä, joka muuntaa ihmiselle helpommin muistettavan sanallisessa muodossa olevan osoitteen Internetissä käytettävään IP-osoitemuotoon. Nimipalvelin on siis ikään kuin puhelinluettelo, josta hakija löytää etsimänsä numeromuotoisen IP-numeron selkokielellä olevan nimen perusteella.

Oheisessa kaaviossa (liite) on yritetty havainnollistaa Internetissä toimivien www- ja muiden palvelimien toimintaa. Oheiset numerot vastaavat kaavion numerointeja.

1 ja 2) Ensin käyttäjä lähettää Internet-selaimen avulla pyynnön hakea sivusto osoitteesta lapsiporno.info. Käytännössä tämä tapahtuu siten, että käyttäjä kirjoittaa selaimen osoitekenttään haluamansa osoitteen. Tämän jälkeen selain lähettää käyttäjän internetpalveluntarjoajan (ISP) määrittelemien nimipalvelimien kautta pyynnön ylläpitämälleni nimipalvelimelle, jossa tieto ”lapsiporno.info” -nimisen www-sivuston numeromuotoisesta IP-osoitteesta on tallennettuna.

3 ja 4) Ylläpitämäni nimipalvelin palauttaa ISP:n kautta tiedon IP-osoitteesta, jonka jälkeen 5) käyttäjän selain ottaa yhteyttä nimipalvelimen palauttamaan numeromuotoiseen IP-osoitteeseen.

6) Lopulta lapsiporno.info -palvelin etsii kyseisen alisivun, ja jos sellainen on olemassa, lähetetään sivu vastauksena takaisin käyttäjän selaimelle, minkä jälkeen käyttäjä näkee sivun latautuvan näyttöruudulle.

Koko hakemus perustuu olettamukselle, että olisin pykälässä 16 tarkoitettu palveluntarjoaja. Kuten edellä on todettu, en kuitenkaan ole tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain 15 §:n tarkoittama *tallennuspalvelun tarjoaja*, johon hakijan vetoamassa samaisen lain 16 §:ssä viitataan.

Tämän lisäksi tulee vielä huomioida se, ettei Internet-osoitteen (lapsiporno.info) poistaminen nimipalveluista poistaisi sivustoa saatavilta, vaan se löytyisi edelleen www-palvelimelta toisella osoitteella. Toisin sanoen **en millään pysty estämään pääsyä sivustolle**, tähän ”blokkaukseen” pystyy vain tallennuspalvelun tarjoaja tai sisällöntuottaja itse.

2.1.2008

Asiano:
R 07/3400

B) Kysymys pääsyn estämisestä koko sivustolle

Hakija on vaatinut, että koko sivusto <http://lapsiporno.info> tulisi ”blokata” ja että muunlainen tulkinta tekisi lain tyhjäksi ja olisi lain ration vastainen. Katson, että tämä näkemys on väärä ja että vaatimus on ehdottomasti hylättävä täysin lain sanamuodon ja tarkoituksen vastaisena. Jos kuitenkin katsottaisiin, että kyseinen lain kohta voisi ulottua tarkoittamaan myös nimipalvelun tarjoajaa – yllä olevat huomautukset ”blokkauksen” mahdottomuudesta huomioiden – on lain tarkoitus kuitenkin nimenomaisesti päinvastainen kuin mitä hakija on esittänyt. Lain taustalla on nimenomaisesti sananvapauden korostaminen ja vapaan viestinvälityksen turvaaminen. Tämän näkemyksen tueksi esitän seuraavat otteet tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annettua lakia koskevasta hallituksen esityksestä (HE 194/2001), jossa lausutaan aiheesta nimenomaisesti seuraavaa (korostukset kursivointi ja lihavointi lisätty, välistä poistettuja kohtia ilmaistaan ”...” -merkinnällä).

Puheena oleva lainsäädäntö on direktiivipohjaista (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY). Niin direktiivissä kuin hallituksen esityksessäkin on nimenomaisesti edellytetty sananvapauden turvaaminen.

”Artiklaan liittyvässä johdanto-osan 46 kappaleessa todetaan lisäksi:

”Tietojen poistaminen tai niihin pääsyn estäminen on toteutettava noudattamalla *sananvapauden periaatetta* ja tätä tarkoitusta varten vahvistettuja kansallisia menettelytapoja. Tämä direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden mahdollisuuksiin vahvistaa erityisiä vaatimuksia, jotka on viipymättä täytettävä ennen tietojen poistoa tai niiden tekemistä käyttökelvottomiksi.” Johdanto-osan 9 kappaleen mukaan direktiivin tarkoituksena ei ole vaikuttaa sananvapautta koskeviin kansallisiin perussääntöihin ja –periaatteisiin.

Ehdotuksessa on käytetty hyväksi direktiivin 14 artiklan 3 kohdan mukaista mahdollisuutta säätää kansallisesti tarkemmin tietojen poistoon tai saannin estoon liittyvistä menettelyistä. **Ehdotetuilla menettelyillä on erityisesti pyritty turvaamaan sananvapauden käyttäminen.**”

Tietoverkoissa ilmenevät lainvastaisuudet voidaan jakaa kahteen pääryhmään: julkaistun aineiston sisältöön perustuviin rikoksiin ja aineiston oikeudettomaan välittämiseen. Ensin mainittuun pääryhmään kuuluvat muun muassa markkinointirikokset, kunnianloukkaukset, yksityiselämää loukkaavien tietojen levittäminen, kiihottaminen kansanryhmää vastaan sekä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavien kuvien levittäminen. Toisessa ryhmässä on tyypillisesti kysymys tekijänoikeudella suojatun aineiston luvat-

2.1.2008

Asiano:
R 07/3400

tomasta välittämisestä. Esityksessä ehdotetaan vastaavasti kahta menettelyä: tuomioistuinmenettelyä aineiston sisältöön perustuvia lainvastaisuuksia varten ja *erityisen nopeaa, suoraa ilmoitusmenettelyä, joka olisi lisäksi käytettävissä tekijänoikeuden loukkaamisissa.*”

Hakija on ilmoittanut ensisijaisesti katsovansa tässä tarkoitettun sivuston rikkovan heidän tekijänoikeuttaan rikoslain 49 luvun 1 §:n vastaisesti. Tästä syystä on syytä tarkastella lähemmin yllä hallituksen esityksessä mainittua toista ryhmää ja myös siinä mainittua ilmoitusmenettelyä.

”Kun kysymyksessä on julkaistun verkkoviestin tai muun julkaistun aineiston sisällön väitetty lainvastaisuus, **asian arviointi liittyy myös perustuslaissa turvatun sananvapauden käyttämiseen. Perustuslain 12 §:n sananvapaussäännöksen tarkoituksena on taata kansanvaltaisen yhteiskunnan edellytyksenä oleva vapaa mielipiteenmuodostus, avoin julkinen keskustelu, joukkotiedotuksen vapaa kehitys ja moniarvoisuus sekä mahdollisuus vallankäytön julkiseen kritiikkiin.**”

Katson, että kyseessä on ensisijaisesti sanan- ja mielipiteenvapauden liittyvä kysymys, jossa tekijänoikeudellisilla kysymyksillä on korkeintaan muodollinen rooli. Hakijan itsensä esittämiä sivuista otettuja otteita tarkastelemalla on ilmeistä, ettei hakijan sivusto sinänsä poikkea asettelultaan tai muilta ominaisuuksiltaan merkittävästi miljoonista muista Internetissä olevista sivustoista, ja ettei tekijänoikeudella *per se* ole tässä asiassa yhtä tärkeää merkitystä kuin itse sisällön lähettämällä viestillä – oli tuon viestin tulkinta tai sanoma sitten mikä hyvänsä. Tästä näkökulmasta asia vaikuttaisikin liittyvän nimenomaan ensisijaisesti sananvapauteen – ei tekijänoikeuteen.

Edelleen samaisessa hallituksen esityksessä on pohdittu tämän tyyppisen sääntelyn taustalla olevia tarpeita:

”Tekijänoikeudella suojatun aineiston luvaton välittäminen tietoverkoissa on suhteellisen yleistä ja oikeuden haltijoiden kannalta merkittävä ongelma. Käytetty teknologia mahdollistaa aineiston laajamittaisen välittämisen ja kopioinnin tavattoman nopeasti, mikä puolestaan voi aiheuttaa **oikeuden haltijoille huomattavia taloudellisia menetyksiä** hyvin lyhyessä ajassa. Tekijänoikeuden loukkaaminen eroaa edellä mainituista lainvastaisuuksista myös siinä, että *kyseessä on tavallisesti selkeä piratismi*, tekijänoikeuslaissa (404/1961) säädetyn oikeuden loukkaus, *johon ei liity sananvapaussäädöksiä eikä liioin oikeudellisia tulkintaongelmia.*”

Tässä tapauksessa ei ole kyseessä ”selkeä piratismi”. Hallituksen esitys ei suoraan anna johtoa siitä, mitä tarkoitetaan ”selkeällä piratismilla”. Johtoa voidaan kuitenkin hakea hallituksen esityksestä HE 28/2004, joka

2.1.2008

Asiano:
R 07/3400

koskee tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun muuttamista (samaisella muutoksella muutettiin myös Rikoslain 49:1 §:ää, johon hakija myös hakemuksessaan viittaa). Esityksen mukaan tallennepiratismiakin haitallisemmiksi tekijänoikeuksien loukkauksiksi ovat muodostuneet tietoverkoissa ja tietojärjestelmissä tapahtuvat tekijänoikeuden loukkaukset. WWW-sivustoilla tapahtuvaa levitystä – saati WWW-sivujen tai yksittäisten sivujen kopiointia – ei edes mainita. Sen sijaan esimerkkinä käytetään erityisesti vertaisverkkoja, Kazaata ja FTP-palvelimia, joilla levitetään etenkin elokuvia, musiikkia, tietokonepelejä ja muuta digitaalista sisältöä huomattavassa mittakaavassa. Esityksen mukaan (3.2.12 Tekijänoikeuden loukkaus tieto-verkossa tai tietojärjestelmän avulla):

”Vertaisverkot ja nopeat tietoliikenneyhteydet mahdollistavat suojattujen teosten superjakelun, jossa esimerkiksi julkaisemattomia musiikki- tai elokuvateoksia voidaan jakaa miljoonille muille vertaisverkkojen käyttäjille. Toiminnan luonnetta kuvaa esimerkiksi elokuvien osalta hyvin se, että viimeistään elokuvan ensi-illassa, jollei elokuvasta ole jo aiemmin pystytty hankkimaan laitonta kopiota, elokuva saatetaan kuvata laittomasti videokameralla, kopio tallennetaan palvelimelle tietoverkkoihin, ja seuraavana päivänä piraattitehtaissa ryhdytään tuottamaan laittomia DVD-kopioita. Laiton tietoverkkojakelu sekä laittomat video- ja DVD-tallenteet *estävät tehokkaasti elokuvien tuottajia ja muita oikeudenhaltijoita saamasta elokuvista sitä taloudellista hyötyä, mikä heille heidän oikeuksiensa perusteella kuuluisi.*”

Kyseisissä tapauksissa on kyse miljoonien eurojen suuruisista tappioriskeistä. Nähdäkseni yllä sanotusta käy selvästi ilmi, että tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain 16 §:n tarkoittama väliaikainen estomääräys on tarkoitettu tilanteisiin, joissa muussa tapauksessa vaarana olisi huomattavan arvokkaiden taloudellisten arvojen vesittyminen. Toisaalta esimerkiksi respektioikeudesta tai muista moraalisisista oikeuksista ei tässä yhteydessä ole sanottu sanaakaan. Hakija on esittänyt, että Pelastakaa Lapset Ry:lle voi koitua sivustojen johdosta taloudellista haittaa. Hakija ei kuitenkaan ole esittänyt mitään perusteita sille, että heidän kärsimänsä tappiot voisivat edes teoriassa olla lähelläkään tällaisessa suuruusluokassa. Ilmeisesti myöskään hakija itse ei näe tällaisten riskien syntymisen olevan todennäköistä, sillä hakija ei ole missään vaiheessa ottanut yhteyttä palvelun tarjoajaan tai sisällöntuottajaan, kuten tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain 5 luvun tarjoamalla ilmoitusmenettelyllä. Saman lain hallituksen esitys lausuu menettelyn tarkoituksesta seuraavaa:

”Edellä esitetyistä syistä ehdotetaan tekijänoikeusloukkauksia varten erityistä ilmoitusmenettelyä, joka mahdollistaisi *hyvin nopean puuttumisen* lainvastaisuuksiin tällä alalla.

...

Tekijänoikeuden haltijoita edustavat lausunnonantajat pitivät puolestaan ehdotettua ilmoitusmenettelyä välttämättömänä, jot-

2.1.2008

Asiano:
R 07/3400

ta luvaton aineisto saadaan pois palvelimelta riittävän nopeasti ja estetään siten suurien taloudellisten vahinkojen aiheutuminen.”

Hakija ei ole siis pitänyt sivustojen poistamista kuitenkaan niin kiireellisenä, että se edellyttäisi nopeaa puuttumista.

Lopuksi edelleen samaisessa hallituksen esityksessä on nimenomaisesti otettu kantaa kysymykseen siitä, missä laajuudessa mahdollinen lainvastainen aineisto tulisi ”blokata”:

”Tallennuspalvelun tarjoaja saattaa vuokrata palvelimeltaan tilaa toiselle palvelun tarjoajalle, jonka palvelussa sisällön tuottajan toimittamat tiedot ovat. Tällaisia palvelukerrostumia voi samalla palvelimella olla useampiakin. Estomääräykset ja ilmoitukset tulisi näissä tapauksissa kohdistaa lähinnä siihen palvelun tarjoajaan, jonka palvelussa kyseiset tiedot ovat tallennettuina. Jos tämä palvelun tarjoaja on tuntematon, on myös sille palvelintilaa vuokranneen palvelun tarjoajan ryhdyttävä toimiin lainvastaisen aineiston saannin estämiseksi.”

En siis ole tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa tarkoitettu (tallennus)palveluntarjoaja. Yllä olevasta lainauksesta nähdään, että silloinkin, kun kyseessä on samaisen lain tarkoittama tallennuspalveluntarjoaja, tulee sulku kohdistaa tarkasti vain siihen aineistoon, jota haettu kielto koskee. Tämä on ensiarvoisen tärkeää, kun pohditaan tekijänoikeuden suhdetta sananvapauteen ja esimerkiksi kysymykseen mahdollisesta tekijänoikeuden väärinkäytöstä, jolloin myös muuta laillista sananvapauden harjoittamista rajoitettaisiin tässä tapauksessa esille tulleella tavalla.

Yllä esitetyillä perusteluilla katson ensisijaisesti, että koska en ole tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain tarkoittama palveluntarjoaja, ei minua voida määrätä sakon uhalla poistamaan osoitetta <http://lapsiporno.info/nimipalvelustani>.

Vaikka oikeus katsoisi, että nimipalvelun tarjoaja voisi olla edellä sanotun lain 16 §:n tarkoittama palveluntarjoaja, kiistan yllä esitetyin tavoin, että minut voitaisiin velvoittaa estämään pääsy koko sivustoille. Tätä tukee edelleen myös se käytännön seikka, että vaikka verkkotunnus poistettaisiin nimipalvelimestani, olisi sivustolle silti helppo päästä toisen osoitteen avulla.

Edelleen, arvioitaessa sananvapautta ja lain tarkoitusta, on yllä esitetyin tavoin katsottava, että hakijan mahdollisesti kärsimät vahingot eivät ole niin suuria, että ne voisivat oikeuttaa pääsyn estämisen koko sivustolle.

Esa Jokinen
Kylävainionkuja 6 B 27
02770 ESPOO
044 293 7227

VASTAUS

7/7

2.1.2008

Asiano:
R 07/3400

Toivon myös, että minut jätettäisiin tässä asiassa rauhaan, ja jatkossa vaateet suunnattaisiin tallennuspalvelun tarjoajalle tai suoraan sisällöntuottajalle.

Esa Jokinen

LIITTEET

Kaavio verkkotunnuksen lapsiporno.info toiminnasta

Verkkotunnuksen lapsiporno.info toiminta

